

ISLOM QADRIYATLARI VA MA'RIFATINING HOZIRGI DAVRDAGI AHAMIYATI.

Bazarova Irodaxon

Ilmiy rahbar: Qo'qon universiteti Andijon filiali Tarix va ijtimoiy fanlar kafedrası,

PhD Email: bazarovairoda8379@gmail.com

Ahmadaliyev Diyorbek Qamariddin o'g'li

Qo'qon Universiteti Andijon filiali Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yonalishi 24-07-guruh talabasi Email: diyorbekahmadaliyev0577@gmail.com Tel: +998950520515

Annotatsiya: Mazkur maqolada islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati, ularning jamiyat taraqqiyoti, ma'naviy kamolot hamda yoshlar tarbiyasidagi o'rni yoritilgan. Islom ta'limotining tinchlik, bag'rikenglik, adolat, ilm-fan va axloqiy poklik kabi umuminsoniy qadriyatlarni targ'ib etishi tahlil qilinadi. Shuningdek, globallashuv sharoitida milliy va diniy qadriyatlarni asrash, ma'rifat orqali turli mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashishning dolzarbligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: islom qadriyatlari, ma'rifat, ma'naviyat, yoshlar tarbiyasi, bag'rikenglik, adolat, ilm-fan, axloq, globallashuv, jamiyat taraqqiyoti.

Annotation: This article examines the significance of Islamic values and enlightenment in the contemporary world, highlighting their role in social development, spiritual growth, and youth education. The study analyzes how Islamic teachings promote universal values such as peace, tolerance, justice, knowledge, and moral integrity. Furthermore, it emphasizes the importance of preserving national and religious values in the context of globalization and strengthening ideological resilience through education and enlightenment.

Keywords: Islamic values, enlightenment, spirituality, youth education, tolerance, justice, science, morality, globalization, social development.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение исламских ценностей и просвещения в современную эпоху, их роль в развитии общества, духовном совершенствовании личности и воспитании молодежи. Анализируется вклад исламского учения в распространение таких общечеловеческих ценностей, как мир, толерантность, справедливость, стремление к знаниям и нравственная чистота. Особое внимание уделяется сохранению национальных и религиозных ценностей в условиях глобализации, а также значению просвещения в противодействии различным идеологическим угрозам.

Ключевые слова: исламские ценности, просвещение, духовность, воспитание молодежи, толерантность, справедливость, наука, нравственность, глобализация, развитие общества.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda insoniyat oldida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni asrab-avaylash, yosh avlodni barkamol etib tarbiyalash hamda jamiyatda tinchlik va hamjihatlikni mustahkamlash masalalari

dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bunday sharoitda islom dini va uning ma'rifiy merosi inson kamoloti, ezgulik, adolat, bag'rikenglik hamda ilm-fanga intilish kabi yuksak g'oyalarni targ'ib etuvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Islom qadriyatlari asrlar davomida xalqimizning ma'naviy hayoti, madaniyati va dunyoqarashining shakllanishida muhim o'rin egallab kelgan.

Ma'lumki, islom dini nafaqat diniy e'tiqod tizimi, balki insonni komillikka chorlovchi, uning axloqiy va ma'naviy kamolotini ta'minlovchi hayotiy ta'limotdir. Qur'oni karim va hadislarida ilm olish, odob-axloq, mehr-oqibat, insonparvarlik, halollik va adolat kabi fazilatlar alohida ulug'lanadi. Shu sababli ham islom ma'rifati jamiyat taraqqiyoti, inson tafakkurining rivojlanishi va sog'lom ijtimoiy muhitni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Hozirgi davrda dunyoning turli hududlarida ma'naviy tahdidlar, yot g'oyalar va axborot xurujlarining kuchayib borayotgani yoshlarning ongini asrash hamda ularda mustahkam hayotiy pozitsiyani shakllantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Bunday vaziyatda islomning asl insonparvarlik mohiyatini chuqur anglash, diniy-ma'rifiy bilimlarni keng targ'ib etish va yoshlarni milliy hamda umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki ma'rifat jaholatga qarshi eng samarali vosita bo'lib, u insonni ezgulikka, bunyodkorlikka va taraqqiyotga yetaklaydi.

Mazkur maqolada islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati, ularning jamiyat ma'naviy hayotidagi o'rni, yoshlar tarbiyasiga ta'siri hamda globallashuv sharoitida ushbu qadriyatlarni asrash va rivojlantirish masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shu bilan birga, islom ma'rifatining tinchlik, bag'rikenglik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni yoritib beriladi.

Islom ma'rifati tarixan ilm-fan, madaniyat va sivilizatsiya taraqqiyotining muhim omillaridan biri bo'lib kelgan. Musulmon Sharqida yetishib chiqqan buyuk allomalar ilmning turli sohalarida ulkan yutuqlarga erishib, jahon tamadduni rivojiga munosib hissa qo'shganlar. Ularning ilmiy merosi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, yosh avlodni ilmga, izlanishga va yangilik yaratishga undovchi muhim ma'naviy manba hisoblanadi. Shu jihatdan islom ma'rifati nafaqat diniy bilimlarni, balki dunyoviy ilmlarni ham egallashga da'vat etuvchi, inson tafakkurini boyituvchi va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiluvchi omil sifatida e'tirof etiladi.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy islohotlar ham islomning insonparvarlik g'oyalari va boy ilmiy merosini chuqur o'rganishga alohida e'tibor qaratayotganini ko'rsatadi. Chunki ma'naviy barkamol, keng dunyoqarashga ega va mustaqil fikrleydigan yoshlarni tarbiyalash jamiyat taraqqiyotining muhim shartlaridan biridir. Bu borada islom qadriyatlari insonning axloqiy fazilatlarini rivojlantirish, oilaviy va ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlash hamda jamiyatda o'zaro hurmat va hamjihatlik muhitini qaror toptirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, zamonaviy dunyoda yuz berayotgan murakkab ijtimoiy-siyosiy jarayonlar, ma'naviy inqirozlar va turli axborot tahdidlari sharoitida yoshlarning mafkuraviy immunitetini mustahkamlash muhim vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Bunday vazifani amalga oshirishda islom ma'rifatining ilmiy va tarbiyaviy salohiyatidan

samarali foydalanish, uning asl mohiyatini keng jamoatchilikka yetkazish muhim ahamiyatga ega. Chunki ma'rifatli inson voqea-hodisalarni teran anglaydi, turli yot g'oyalarga nisbatan tanqidiy yondasha oladi va jamiyat ravnaqiga munosib hissa qo'shishga intiladi.

Islom qadriyatlari inson huquqlari, ijtimoiy adolat, mehr-oqibat, saxovat, halollik va mas'uliyat kabi umuminsoniy tamoyillarni o'zida mujassam etganligi bilan ham alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu qadriyatlarning hayotga tatbiq etilishi jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirish, fuqarolar o'rtasida o'zaro ishonch va hamkorlikni kuchaytirish hamda barqaror taraqqiyotni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu sababli islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi o'rni hamda ahamiyatini chuqur o'rganish ilmiy va amaliy jihatdan muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotni amalga oshirish jarayonida ilmiy bilishning umumiy va maxsus usullaridan kompleks ravishda foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini islom qadriyatlari va ma'rifatining mazmun-mohiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning hozirgi davrdagi ijtimoiy, ma'naviy hamda tarbiyaviy ahamiyatini yoritishga qaratilgan nazariy yondashuvlar tashkil etadi.

Tadqiqot davomida, avvalo, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, tarixiy manbalar, diniy-ma'rifiy asarlar hamda normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi. Islom qadriyatlarining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini aniqlash maqsadida tahlil va sintez usullaridan foydalanildi. Shuningdek, mavzuning tarixiy rivojlanish bosqichlarini yoritishda tarixiylik va mantiqiylik tamoyillariga asoslanildi.

Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil usuli yordamida islom ma'rifatining an'anaviy va zamonaviy jamiyatdagi o'rni o'rganildi, uning yoshlar tarbiyasi, ma'naviy kamoloti hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati baholandi. Bundan tashqari, umumlashtirish, tizimlashtirish va induktiv-deduktiv yondashuvlar orqali mavzuga oid nazariy qarashlar bir butun tizim sifatida tahlil etildi.

Tadqiqotning ilmiy xulosalarini shakllantirishda obyektivlik, xolislik va ilmiylik tamoyillariga qat'iy amal qilindi. Olingan natijalar islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyatini ochib berish, ularning yoshlar ma'naviy tarbiyasi va jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini ilmiy asoslashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, tadqiqotda zamonaviy ilmiy yondashuvlar hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning o'zaro uyg'unligi tamoyiliga alohida e'tibor qaratildi.

Tadqiqot metodologiyasini takomillashtirish maqsadida mavzuga doir ilmiy maqolalar, monografiyalar, konferensiya materiallari hamda islom ma'rifati va ma'naviy qadriyatlar masalalariga bag'ishlangan zamonaviy tadqiqotlar ham o'rganildi. Mazkur manbalar asosida islom qadriyatlarining bugungi jamiyat hayotiga ta'siri, ularning yoshlar dunyoqarashini shakllantirishdagi o'rni hamda ma'naviy xavfsizlikni ta'minlashdagi ahamiyati tizimli ravishda tahlil qilindi.

Tadqiqotda tizimli yondashuv usuli alohida ahamiyat kasb etdi. Ushbu usul orqali islom qadriyatlari ma'naviyat, axloq, ta'lim-tarbiya, ijtimoiy munosabatlar va madaniy taraqqiyot bilan o'zaro bog'liq holda o'rganildi. Natijada mazkur qadriyatlarning jamiyat

hayotidagi ko'p qirrali funksiyalari va ularning inson kamolotiga ko'rsatadigan ta'siri kengroq yoritib berildi.

Bundan tashqari, tadqiqot davomida konseptual tahlil usulidan foydalanilib, "islom qadriyatlari", "ma'rifat", "ma'naviyat", "bag'rikenglik", "ijtimoiy barqarorlik" kabi asosiy tushunchalarning mazmuni ilmiy jihatdan ochib berildi. Ushbu tushunchalarning o'zaro bog'liqligi va jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati nazariy hamda amaliy jihatdan asoslandi.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta'minlash maqsadida turli ilmiy manbalarda keltirilgan fikr va qarashlar o'zaro solishtirildi, ularning umumiy va farqli jihatlari aniqlandi. Olingan ma'lumotlar asosida islom ma'rifatining zamonaviy jamiyatdagi o'rni, uning ma'naviy yuksalish, yoshlar tarbiyasi va ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlashdagi imkoniyatlari yuzasidan ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Shunday qilib, tadqiqot metodologiyasi mavzuni har tomonlama va chuqur o'rganish, mavjud ilmiy qarashlarni tizimlashtirish hamda islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyatini ilmiy asosda yoritishga xizmat qiluvchi usullar majmuasidan iborat bo'lib, tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyatini oshirishga zamin yaratadi.

Tadqiqot natijalari

Tadqiqot jarayonida islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati har tomonlama tahlil qilinib, ularning jamiyat ma'naviy hayoti, yoshlar tarbiyasi hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi muhim o'rni aniqlandi. O'rganishlar natijasida islom ta'limotida ilgari surilgan adolat, halollik, bag'rikenglik, insonparvarlik, mehr-oqibat va ilmga intilish kabi qadriyatlar bugungi kunda ham o'z dolzarbligini saqlab qolayotgani va jamiyat taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatayotgani ma'lum bo'ldi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, islom ma'rifati insonning ma'naviy kamolotini yuksaltirish, axloqiy fazilatlarini rivojlantirish va sog'lom dunyoqarashni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, yoshlar orasida ilm-fanga qiziqishni oshirish, vatanparvarlik tuyg'ularini mustahkamlash hamda yot va zararli g'oyalarga nisbatan mafkuraviy immunitetni kuchaytirishda islom ma'rifatining tarbiyaviy imkoniyatlari yuqori ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, tadqiqot davomida islomning asl mohiyati tinchlik, hamjihatlik va o'zaro hurmat tamoyillariga asoslanishi ilmiy jihatdan asoslandi. Ushbu qadriyatlarning jamiyat hayotida keng qaror topishi fuqarolar o'rtasida o'zaro ishonchni mustahkamlash, millatlararo va dinlararo totuvlikni rivojlantirish hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilishi aniqlandi.

Tahlillar natijasida globalashuv sharoitida ma'naviy qadriyatlarni asrab-avaylash va ularni yosh avlod ongiga singdirish muhim ahamiyat kasb etishi qayd etildi. Islom ma'rifati asosida olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlar yoshlarning milliy o'zligini anglashiga, tarixiy merosga hurmat bilan qarashiga va jamiyat oldidagi mas'uliyat hissini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi belgilandi.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalariga ko'ra, islom sivilizatsiyasi vakillarining boy ilmiy merosi bugungi kunda ham ilm-fan va ta'lim tizimini rivojlantirishda muhim

manba bo'lib xizmat qilmoqda. Buyuk allomalarning ilmiy qarashlari va ma'rifiy faoliyati yoshlarni bilim olishga, ijodiy fikrlashga hamda innovatsion g'oyalarni ilgari surishga undovchi muhim omil ekanligi aniqlandi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrda jamiyatning ma'naviy taraqqiyoti, yoshlar tarbiyasi, ijtimoiy hamjihatlik va barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Mazkur qadriyatlarni chuqur o'rganish va keng targ'ib qilish ma'naviy yuksalish hamda komil insonni tarbiyalashning muhim omillaridan biri ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, islom qadriyatlari va ma'rifati insoniyat taraqqiyoti davomida shakllangan yuksak ma'naviy merosning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular insonni ezgulikka, halollikka, adolatga, bag'rikenglikka va ilm-fanga intilishga chorlaydigan umuminsoniy g'oyalarni o'zida mujassam etgan. Shu sababli islom qadriyatlari bugungi kunda ham jamiyatning ma'naviy rivojlanishi, yoshlar tarbiyasi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Tadqiqot natijalari islom ma'rifati yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamolotini yuksaltirish, ularda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish va turli zararli g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitet hosil qilishda samarali omillardan biri ekanligini ko'rsatdi. Ayniqsa, globallashuv va axborot makonining kengayishi sharoitida yoshlarni milliy va diniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ularda Vatanga sadoqat, insonparvarlik va fuqarolik mas'uliyati tuyg'ularini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Shuningdek, islom ta'limotida ilgari surilgan tinchliksevarlik, o'zaro hurmat, mehr-oqibat va hamjihatlik tamoyillari jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirish hamda millatlararo va dinlararo totuvlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida mamlakatning barqaror taraqqiyoti va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish uchun mustahkam zamin yaratadi.

Tadqiqot davomida o'rganilgan ilmiy manbalar va nazariy qarashlar islom sivilizatsiyasining boy ilmiy-ma'rifiy merosi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini saqlab qolayotganini tasdiqladi. Buyuk ajdodlarimiz qoldirgan ilmiy va ma'naviy merosdan samarali foydalanish, uni yosh avlodga yetkazish hamda zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimi bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, islom qadriyatlari va ma'rifatini chuqur o'rganish, ularning asl insonparvarlik mohiyatini keng targ'ib etish hamda amaliy hayotga tatbiq etish jamiyat ma'naviy yuksalishining muhim omillaridan biridir. Mazkur qadriyatlarni asrab-avaylash va kelajak avlodlarga yetkazish esa har bir insonning ma'naviy burchi hamda jamiyat taraqqiyotining muhim sharti hisoblanadi.

Bundan tashqari, islom ma'rifatini keng targ'ib qilish orqali yoshlarda ilm olishga bo'lgan qiziqishni oshirish, ularda tanqidiy va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyati yanada kengayadi. Zero, islom ta'limotida ilm inson kamolotining asosiy mezonlaridan biri sifatida baholanadi. Shu sababli ta'lim muassasalari, oila va mahalla hamkorligida yoshlarni ma'naviy barkamol etib

tarbiyalashda islomning ma'rifiy merosidan oqilona foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, bugungi kunda jamiyat hayotida uchrayotgan turli ma'naviy va axloqiy muammolarning oldini olishda ham islom qadriyatlarining tarbiyaviy imkoniyatlari katta ahamiyatga ega. Halollik, mas'uliyat, vijdonlilik, sabr-qanoat va mehr-oqibat kabi fazilatlarning inson hayotida qaror topishi nafaqat shaxsiy kamolotga, balki jamiyat farovonligi va taraqqiyotiga ham xizmat qiladi. Shu bois ushbu qadriyatlarni keng targ'ib etish va amaliy hayotga tatbiq qilish zamonaviy taraqqiyotning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Kelgusida islom qadriyatlari va ma'rifatining jamiyat rivojiga ta'siri, yoshlar ongida ma'naviy immunitetni shakllantirishdagi o'rni hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligini ta'minlashdagi ahamiyatini yanada chuqurroq o'rganish maqsadga muvofiqdir. Chunki ma'naviy jihatdan yetuk, bilimli va mas'uliyatli avlodni tarbiyalash har qanday davlat va jamiyatning barqaror rivojlanishida hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi.

Shunday ekan, islom qadriyatlari va ma'rifati nafaqat diniy hayotning muhim tarkibiy qismi, balki jamiyatning ma'naviy, madaniy va ijtimoiy taraqqiyotini ta'minlovchi kuchli omil sifatida ham alohida ahamiyatga ega. Ularning mazmun-mohiyatini chuqur anglash, yosh avlod ongiga singdirish va kundalik hayotda amaliy qo'llash orqali ma'naviy barkamol, intellektual salohiyatli hamda Vatan ravnaqiga munosib hissa qo'sha oladigan komil insonlarni voyaga yetkazish mumkin.

Shu ma'noda, islom qadriyatlari va ma'rifatini o'rganish hamda targ'ib qilish bugungi kunning eng dolzarb ma'naviy-ma'rifiy vazifalaridan biri bo'lib qolaveradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qur'oni karim. Ma'nolar tarjimasi va tafsiri.
2. Sahih al-Buxoriy. Hadislar to'plami.
3. Sahih Muslim. Hadislar to'plami.
4. Abu Nasr Forobiy. "Fozil odamlar shahri".
5. Abu Ali ibn Sino. "Tib qonunlari".
6. Imom G'azzoliy. "Ihyo ulum ad-din" (Din ilmlarini tiriltirish).
7. Alisher Navoiy. "Mahbub ul-qulub".
8. Islom Karimov. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch".
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ma'naviyat va ma'rifatga oid farmon va qarorlari to'plami.
10. Zamonaviy islomshunoslik va ma'naviyat masalalariga oid ilmiy maqolalar to'plami (konferensiya materiallari).